

- інтерес учнів до розглядуваних наочних об'єктів;
- зв'язок змісту наочного посібника з досвідом учнів [2].

Таким чином, використання наочності у процесі навчання сприяє розумовому розвитку учнів, допомагає виявити зв'язок між науковими знаннями і життєвою практикою, полегшує процес засвоєння і сприяє розвитку інтересу до знань, стимулює розвиток мотиваційної сфери учнів. Застосування засобів наочності є однією з необхідних умов успішного навчання учнів. Унаочнення підвищує ефективність уроку, допомагає подолати формалізм у навчанні, поживляє освітній процес, збуджує ініціативу та мислення учнів, привчає їх до аналізу та узагальнення. Уміле використання різноманітної наочності в освітньому процесі сприяє розвитку самостійності, активності, творчої пізнавальної діяльності учнів, що значною мірою забезпечує їх підготовку до самостійної практичної роботи.

Список використаних джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Н. П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 576 с.
2. Кузьмінський А. Л. Педагогіка: підручник / А. Л. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – К.: Знання-Пресс, 2003. – 418 с.
3. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко. – К.: МАУП, 2000. – 256 с.
4. Малафійк І. В. Дидактика: Навчальний посібник / І. В. Малафійк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.

ЛИСТ М.-Л. М.,
ТЯГУР В.М.,

Мукачівський державний університет, Україна

НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, що відбуваються в Україні, суттєво впливають на діючу систему освіти. До того ж формуються нові ідеологія та практика життєдіяльності сучасної школи як соціально-педагогічної системи, результатом якої є «забезпечення сучасної якості освіти на підставі збереження її фундаментальності та відповідності актуальним і перспективним потребам особистості, суспільства й держави».

Управління – це та сфера діяльності, яка за своїм значенням специфічністю практично ніколи не розглядалася як професійна. Управлінцями завжди працювали вузькі спеціалісти різних галузей, які не одержували спеціальної підготовки у такій складній галузі, як управління соціально-економічними процесами. Від рівня управління залежить ефективність виробництва і рівень задоволення потреб суспільства. В умовах радикальної економічної реформи і розвитку ринкових стосунків професіоналізм правлінців стає вирішальним фактором [1]. Тому керівнику закладу освіти слід орієнтуватися в різноманітності сучасних управлінських ідей, вивчати й успішно застосовувати досягнення науки та перспективного педагогічного досвіду, організовувати творчу діяльність. У зв'язку з цим питання управління освітніми процесами є актуальними, оскільки шкільна

практика свідчить про недостатню підготовленість керівників шкіл до професійної управлінської діяльності, про відсутність у багатьох із них необхідної управлінської культури.

У науковій літературі знаходимо різні підходи до визначення тих чи інших аспектів культури. Деякі характеризуються пошуком співвідношення між культурою особистості та культурою суспільства (Л. Пономарьов, В. Попов, В. Чічканов), аналізом соціальної культури особистості (А. Прохоров, К. Розлогов, В. Рузін); інші - розглядають окремі її аспекти: інформаційну (Д. Блюменау), комунікативну, професійну (В. Кричевський), управлінську культуру (Г. Сльнікова).

Професійна діяльність керівника школи потребує управлінської підготовки, певних професійно-значущих якостей, професійної культури, складовою якої є управлінська культура. Щоденно впродовж багатьох років вирішення типових завдань удосконалюються професійні знання, формуються професійні навички, склад мислення стиль спілкування.

Культурно працювати – це значить уміти правильно розставити кадри на вирішальних ланках, працювати творчо, з перспективою, завжди бачити кінцеву мету і вибрати найбільш раціональні методи її досягнення. А для цього треба постійно вчитися, наполегливо оволодівати науковими принципами управління, вміло керуватися ними в своїй управлінській діяльності.

У сучасних дослідженнях структура управлінської діяльності керівника розглядається в трьох напрямках, а саме:

✓ психофізичному (загальні фізичні та психологічні ресурси – стан здоров'я, вік, стать, сила нервових процесів тощо);

✓ когнітивному (наявність спеціальних знань з теорії та практики управління, інтелектуальна активність, володіння операціями розумової діяльності, творче мислення, критичність, гнучкість, оригінальність, дивергентність, асоціативність);

✓ мотиваційному (рівень мотивації досягнення, потреб та ціннісні установи, необхідність у самореалізації, лідерстві, творчості) [2, с. 65].

Для інтеграції України в міжнародний простір важливим є визнання людини як найвищої цінності суспільства не тільки на словах, а й на ділі. Це можливо за використання антропосоціального підходу до управління школою, що бачить у людині одночасно і особистість, і головну виробничу силу з певними духовними й матеріальними інтересами, а також сприяє поєднанню цих інтересів з суспільними. Реалізації цього можна домогтися через впровадження цільового та адаптивного управління загальною середньою освітою, і зокрема загальноосвітнім навчальним закладом [3].

Право керувати – високе право, і його треба заслужити високим професіоналізмом, належним рівнем володінням всіх перелічених вище видів культури, чесною і самовідданою працею. А для цього треба навчитися поважати людей, бути стриманим, чуйним і доброзичливим до них, вміти слухати і чути вчителя, завжди відчувати «биття пульсу» шкільного колективу [2].

Отже, без управлінської культури керівника закладу загальної середньої освіти не може бути демократизації, і відповідно не може бути цілеспрямованої роботи по створенню правової демократичної держави.

Список використаних джерел

1. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу: навч. посіб. / Л.В. Пшенична. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 520 с.
2. Єльнікова Г. В. Наукові основи розвитку управління загальною середньою освітою в регіоні: (моногр.) / Галина Василівна Єльнікова. – К. : ДАККО, 1999. – 303 с.
3. Колесников Г. Стратегическое управление и организационная культура // Персонал.-2000.-№3.-С.40-46

ЛИТВИНЕНКО Г.М.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна,

ХОМА О.М.

Мукачівський державний університет, Україна

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ МОВ У КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ РЕФОРМ

Освіта України проходить реформування відповідно до європейських стандартів. У Законі України «Про освіту» зазначено: «Метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності» [3]. Серед компетентностей сформульовано: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами (Розділ 2, ст.12).

Метою нашого дослідження стало з'ясування навчання української та англійської мов на основі міжпредметних зв'язків. Слід зазначити, що розуміння цього процесу відбувається за принципом наступності: початкова школа – основна школа.

Нами вивчався зміст поняття «міжпредметні зв'язки». У педагогічному словнику С. Гончаренка означений термін формулюється, як «взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і дидактичною метою. М. з. відображають комплексний підхід до виховання й навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами. На будь-якому етапі навчання М. з. виконують виховну, розвиваючу й детермінуючу функції завдяки інтеграції знань, що підвищує продуктивність перебігу психічних процесів» [1, с.210]. М. Фіцула подає наступне визначення: «Міжпредметні зв'язки – узгодженість між навчальними предметами, що дає змогу розглядати факти і явища реальної дійсності з різних точок зору, з позицій різних навчальних предметів. Сукупність знань з різних навчальних предметів розкриває зв'язки, що виявляються в дійсності. Нерідко одні й ті самі факти, явища різні

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>